

Landoekonomiske Skrifter, udkomne i Danmark og Sverrig 1853*).

(Indtil 1ste December.)

D a n m a r k.

- Andresen, C. C., Naturbog for Bonden og Almuefoler. 48 f.
Anviisning, fortattet, til at lære at kjøre, samt til Hestes, Bog-
nes og Seletøiers rigtige Behandling. For Karle, der
bestemme sig til at blive Kudste. 12 f.
- Bendz, H. C. B., Haandbog i den physiologiske Anatomie af
de almindeligste danske Huspattedyr. I. 7 Kbb.
- , og H. Bagge, Tidsskrift for Veterinairer. 1—3 Hefte.
à 48 f.
- Bengien, fuldstændig Haugekalender for Hvermand. 48 f.
—, til Grindring om den gartneriske Del af Productudstillingen
i Kjøbenhavn 1852. 24 f.
- Conradsen, T., Veiledning til Benyttelsen af Luftkjærnen og
om Mælk og Flødes Behandling til Kjærning i Alminde-
lighed. 24 f.
- Dyrlund, F., om Bygningsmaaden paa den sydslesvigiske Land-
ryg. 24 f.
- Friis, C. L., i hvilken Berelvirkning staaer Brystflassens Form
og Rumfang hos Huspattedyrene med den øvrige Orga-
nisme, og hvad Hensyn bør man tage hertil ved Vedøm-
melsen af Hesten? 24 f.

*) Fra Norge har Red. ikke kunnet erholde nogen Meddelelse.

- Halb, J. C., og B. S. Jørgensen, Tidsskrift for Landoekonomie.
1—4 Hefte à 48 f.
- Hansen, H. J., Regler for Føllets og Følens Behandling, samt
de hensigtsmæssigste Midler til at fremme Udviklingen i
den fordeeligste Retning. 24 f.
- Hofman (Bang), N. C., Meddelelser for Landmænd. 2det Bind
1ste Hefte. 48 f.
- Holst, C., Møller, Bemærkninger om Engvanding. 24 f.
- Johnston, J. F. W., Forelæsninger over Agerdyrkningschemi og
Jordbundslære. Overs. af C. Thomsen. 5te, 6te og 7de
Levering. à 64 f.
- Koppe, J. G., Anvisning til Jorddyrkning og Fædrift, efter
7de Udg. med Anm. af C. Dalgas. 2 Rbd. 24 f.
- Kroyer, H., Danmarks Fiske, beskrevne. 8 Hefter. 2 Rbd.
- Liebig, J., Chemiske Breve. Ny Samling. Ved C. Møller-Holst.
1—4 Hefte. 1 Rbd. 72 f.
- Luno, C., Landoekonomist Tidende. 2 Rbd. 16 f. aarlig.
- Martens, Dvægavlen og Meieridriften paa Hollænderigaardene
i det Holstenste og Slesvigste, efter 2den Original-Udg.
ved C. Dalgas. 1 Rbd. 72 f.
- Mathiesen, J., det nordsjællandske Fiskeri, samt i Anhang Be-
retning om Begivenhederne i Stormmatten den 2den og
3die October 1852. 48 f.
- Om Forslaget til Tvangsloven om Fæstegodssets Overgang til
Selveiendom. 24 f.
- Pedersen, P., Skildring af Danmarks Fugtighedsforhold.
1 Rbd. 80 f.
- Prosch, W., hvilke Love gjælde for Nedværingen af Husdyrenes
Egenskaber paa deres Afkom, og hvorledes anvendes disse
Love til Forædling af Hesten. 48 f.
- Rothe, landstabsgartneriske Betragtninger over Danmark. 80 f.
- Thomsen, Julius, et Forsøg paa en almeensattelig Fremstilling
af Chemens vigtigste Resultater. Med Træsnit. 60 f.
- Tvangsafløsning af Fæsteforholdet, nogle Bemærkninger om,
af N—n. 1—2 Hefte. 1 Rbd. 48 f.

With, G. C., Rapport om de kongelige Stutteriers Tilstand og Virksomhed og de i Aaret 1852 med offentlig Understøttelse afholdte Dyrstuer m. m. 32 f.

Sverrig.

- Arrhenius, J., Tidsskrift för Landtmanna- och Kommunal-Ekonomien. 1—3. häftet. Upsala.
 Prenumerations-priset för årgången; i fyra häften
 2 Rdr. 16 sk. Bko.
- Benzien. Blomster-Trädgården i Hemmet. Stockholm.
 24 sk.
- Berling, C. A. Praktisk Handbok för tillverkning af Hvitbetssocker-Fabriker. Stockholm. 32 sk.
- Carey, H. C. Grunderna af National-Ekonomien. I. Stockholm. 2 Rdr.
- Clarberg, A. Handledning uti Körkonsten. Praktisk Handbok för kuskar och stalldrängar. Stockh. 16 sk.
- Hagelstam, O. J. Faktiska upplysningar angående Sveriges och Danmarks olika sätt att draga nationell och enskild vinst af sin landthushållning. Stockholm.
 4 sk.
- Handlingar rörande Landtbruket och dess binärningar, utgifna af Kongl. Svenska Landbruks-Akademien. 11. Delen. Stockholm. 4 Rdr. 16 sk.
 Del 1—7 kosta, nedsat pris 4 Rdr. 32 sk. Del 8—10, hvardera 1 Rdr. 8 sk.
- Helander, A. Handledning uti Nivellerings-konsten. Med 4 lithogr. plancher och 72 träsnitt. Stockholm.
 1 Rdr. 24 sk.
- Johnston, James F. W. Landtbrukets Naturvetenskapliga grunder af J. Th. Nathhorst. Fjerde och sista delen Sednare afdelingen. Stockholm. 4 Rdr.
 De föregående delarne kosta 9 Rdr.

- Liebig, Justus. Kemiska Bref. Öfvers. af Georg Scheutz.
1 — 5. à 24 sk. Stockholm.
- Lunddahl, O. Til Sveriges Landtbrukare och Allmoge om bildande af bolag til odling af Mossar och Kärr, samt om ängsvattning, stromrensning och sjöars uttappning. Stockholm. 8 sk.
- Lundström, C. G. Den lilla Trädgårdsmestaren. Stockholm. 24 sk.
- Lundström, A. Vågvisare för den mindre bevandrade i Landtbruket, stödd på erfarenheten. Stockholm. 32 sk.
- Müller, D. Blomster-Skötsel i Växthus och Boningsrum, med 16 träsnitt. Upsala. 2 Rdr. 16 sk.
- Ström, Isr. Om skogarnas vård och skötsel samt säkraste och enklaste sättet att dervid gå till väga. Försök till en kort och lättfattlig vägledning i Skoghushållningen. Upsala. 16 sk.
- Thomasson, P. Lefnadsteckningar öfver Sveriges mest utmärkta Bönder; samlade och utgifne. 3. häftet. Christianstad. 16 sk. Föregående häften kosta vardera 24 sk.
- Wendell, E. G. Landt-Bruks-Bokhålleri. Stockholm. 1 Rdr.
- Vincent, S. Handbok i Rördikning (Draining). För Sveriges åkerbruksidkande innavånare, ofversatt af Gustaf Nerman. Med 15 figurer. Stockholm. 24 sk.

-
- Journal, svensk illustr. polyteknisk. 2 Bind. 1 — 4 Häft.
à 32 sk. Stockholm.
- Thedenius, K. F. Botaniska noticer. Årgång (12 numror).
2 Rdr.
- Bibliothek för Naturkunnighet och dermed beslägtade
Kunskapsgrenar. 1. Ser.

- Källström, W. E., prakt. lösning af de problemer, som angå mätning på fältet, jemte sättet för jordagors uppmätning och uträkning, samt för avvägning och höjdmätning o. s. v. 46 sk.
- Hartmann, C. J., Svensk och Norsk Excursions-Flora. 2. Uppl. med tilläg af Carl Hartmann. Stockholm. 4 Rdr. 8 sk.
- Borch, J. Ph., Försök till en praktisk Elementar-Lärobok i Oorg, Kemien, med 300 figurer. Lund. 2 Rdr.

Blandede Meddelelser.

Suur phosphorsuur Kalk anvendt til Turnips. (Af Proprietair David til Rungstedlund.) For at erfare Virkningen af dette Gjødningsmiddel anvendtes 600 Pd. (blandet med et ligesaa stort Quantum Jord), som der ansees nødvendig til 1 Td. Land, paa det dobbelte Areal, saaledes at paa 14 Skp. Land strøedes det i Hullerne af hver anden Gypning, medens de andre ingen Gjødning erholdt, og paa de 2 Skp. Land anvendtes suur phosphorsuur Kalk over hele Stykket, med Undtagelse af 3 Rækker imidten, der Intet fik.

Saaeningen fandt Sted den 15de Juni, men da Tørlen vedvarede, vare kun ganske enkelte Planter komne tilsyne, og Omsaaening ansaaes nødvendig, og var bestemt at foretages den 30te Juni; den 25de faldt imidlertid en velgjørende Regn, hvorved en betydelig Forandring indtraadte, og der var Haab om et godt Udfald af første Saaening.

Under hele Værten var det kjendeligt, at hver anden Række, der var gjødet, vare langt frodigere end de ikke gjødede.

Da al Løvfald indtraf tidlig iaar, visnede ogsaa Roeblandene temmelig tidlig, hvorfor Undersøgelsen om Roernes Tilstand allerede kunde foretages den 6te October.

Paa det Stykke Land, hvor hver anden Række var gjødet, var det umiskjendeligt, at Roerne i denne Række vare større, saaledes at Enhver strax kunde opdage deres Frodighed fremfor de ikke gjødede. Paa den Deel af Marken, som over det Hele var gjødet med suur phosphorsuur Kalk, med Undtagelse af 3

Rækker midt paa Algeren, var Virkningen endnu frappantere, idet det her viste sig, at Jordblopperne og andre Insekter havde skadet og næsten ganske tilintetgjort hele Afgrøden af nævnte 3 Rækker, paa samme Tid som det hele øvrige Stykke bar frodige, sunde Roer. De 7 Skp. Land, som vare besaaede uden Gjøbning, afgave en middelmaadig Afgrøde.

Patentgjødnings Virkning paa Kaalraber. (Uddrag af et Brev fra Proprietair Møller til Sandballegaard ved Aarhus.) Omtrent 6 Skp. Land geometrisk Maal bestemte jeg til at beplante med Kaalraber, i en Mark, hvor der skulde have været Vikkehavre, der fødres op paa Besætningen; men da jeg tvivlede om et nogenlunde heldigt Udfald, uden at anvende nogen extra Gjøbning, da Marken forud havde givet Rug og Byg, forskrev jeg 6 Tdr. Patentgjøbning, for at anvende det til Kaalraberne.

Efterat Jorden var pløiet temmelig dybt om Efteraaret, blev den pløiet tvende Gange i Foraaret og for hver Gang meget stærkt harvet, saaledes at Jorden blev aldeles pulveriseret. Den 27de og 28de Juni satte jeg Planterne paa almindelig Maade, efter Snor, med Plantepind, 18 Tommer fra hverandre i alle Retninger; umiddelbar efter den, der plantede, lagde en Mand en lille Haandsfuld Patentgjøbning omkring hver Plante, hvorpaa Planten blev vandet. Med Skuffejernet blev der senere holdt reent imellem Planterne.

Da jeg var meget ukiendt med det hele Arbeide, og navnlig hvor langt Gjøbningen kunde strække paa denne Maade, gav jeg vel meget i Begyndelsen, saaledes at de 6 Tdr. Patentgjøbning kun naaede til 7540 □ Alen; Resten, 1950 □ Alen, tilplantede jeg uden mindste Gjøbning. — Paa de 7540 □ Alen gjødet Land avlede jeg 148 Tdr. Kaalrabi, eller 34 Tdr. paa en Skp. Land; paa de 1950 □ Alen derimod kun 13 Tdr., eller 12 Tdr. paa en Skp. Land, saa man deraf klart seer, at Patentgjøbningen har gjort sin gode Virkning.

Jeg maa endnu tilføie den Bemærkning, at mine Planter langt fra vare saa kraftige og gode, som de burde være, der havde sin Grund i en Feiltagelse af min Gartner, der saae de Frøet i mindre kraftig Jord i Haven, end Bestemmelsen var.

Uddrag af et Brev fra Norge af 13de December. — Vi have hertillands i Aar al Grund til at være tilfredse med Udfaldet af samtlige vore Næringsveie. Godt Fiskeri og antagelige Priser for Produktet, — aldeles enorme Priser for al udfisket Trælafst, — udmærket god Fortjeneste for vore Skibe, — godt Udbytte og antagelige Priser for samtlige vore Metaller, og endelig et godt Middelaar for Jordbruget. Nogle enkelte Egne have havt mindre godt Udbytte; men heldigviis ere deres Antal og Betydning aldeles underordnet. Rodfrugter særdeles god Avl af alle Slags. Poteter gode og avlede i Mængde; fra 15 til 20 Fold ikke usædvanligt. Den høieste Avl, mig opgivet, er 116 Tdr., efter 4 Tdr. Udfæd!! — Endnu holde Poteterne sig godt; men jeg frygter for deres Bedærvelse længer hen paa Vinteren. En saadan Størrelse af denne Rodfrugt har hertillands aldrig forhen været opnaaet. — Turnipsavlens til Dvægsfoder tiltager nu her rask, ligesom den systematiske Draining gjør al den Fremgang, som er at vente af en saa kostbar Affaire.

Vi have det Haab, at det kommende Storthing vil vise sig liberalt med Bevillingen af Midler til Jordbrugets Tjeneste, og det er ogsaa paa Udviklingen af denne vor vigtigste Næringsvei at vor Fremtids Skjæbne beroer; thi kunde Afskaffningen blot hæves ved en 25 à 30 pCt., saa vilde vi med stor Lethed kunne soutenerere vor hele Statshuussholdning.

Selv i Finmarken, under 69° Bredde, ere Drainrør — anlagte ifjor — befundne af særdeles Gavn. Mais har deroppe baaret mere end menneskehøie Stængler, men ingen moden Frugt. Denne Plante tiltrækker sig her meer og meer Opmærksomhed som Grønfoder.

Kartoffelsygdommen. (Af et Brev i Octoberheftet af Farmer's Magazine.) I Løbet af de sidste Maaneder har den skrækkelige Svøbe, Kartoffelsygen, atter vist sig her hos os og har allerede anrettet stor Ødelæggelse saavel her som paa Svesterøen. Da mine Forretninger tillode mig nogle faa Ugers Frihed, besluttede jeg at offre disse til en fornøyet Undersøgelse af denne Sygdom, i det Haab, om muligt at kunne angive Grunden eller Oprindelsen til den, saavel som et Middel til at forebygge den. Jeg vil ikke trætte Dem med en lang Beskrivelse af alle de Forsøg og Undersøgelser, jeg har anstillet, for at naae mit Maal; men nøies med at giøre Dem bekendt med de Slutninger, som mine Undersøgelser have bragt mig til. De ere følgende:

1. At Kartoffelsygdommen hverken direkte eller indirekte er begrundet ved Ødelæggelsen af noget Snyltebyr.

2. At Aarsagen ligger i en Slags forraadnende Gjæring eller begyndende Decomposition af Gellerævet's Æggeghvidestof.

3. At denne Decomposition aldeles ikke er fremkaldt ved nogen særegen Svampdannelse, Botrylis infestans, paa hvilken Opmærksomheden tidligere har været henvendt; men hvad der efter min Mening er rimeligere, Svampdannelsen viser sig kun efterat Forraadningsprocessen har været virksom i nogen Tid, og er altsaa en Virkning af, men ikke Aarsagen til Sygdommen.

4. At Sygdommen paa en vis Maade er frembragt ved den længe fortsatte Brug af animalst salpeterholdig Gjødning (Hestgjødning), som har drevet Planten for stærk, og derved gjort den mere modtagelig for Sygdom, og saaledes i Virkeligheden frembragt den samme Virkning som spirituøse Drikke, nydte i Overmaal, udøve paa den menneskelige Organisme, det vil sige, det har angrebet Plantens ædleste Dele, og gjort Organismen modtageligere for atmosfæriske og andre Indvirkninger.

5. At dyrisk og især meget salpeterholdig organisk Gjødning maa anvendes med den største Forsigtighed til Kartofler

og Rodfrugter overhovedet. Den bedste Gjødning til Kartofler er en Compost, dannet af uorganiske Stoffer.

6. At Sygdommen bliver epidemisk, hvor den engang har faaet Fodfæste.

7. At den er smitsom.

8. At den eneste Maade at udrydde den paa, er at bringe Planten tilbage til dens oprindelige Kraft.

9. At dette ønskelige Resultat kun kan opnaaes ved fuldkommen at forlade den hidtil brugte Culturmethode.

10. At disse Forandringer maa bestaae i: a) fuldkommen at tørre Læggekartoflerne, som allerede bruges nogle Steder i Tydskland; b) før Lægningen at udbløde dem en kort Tid i en fortyndet Opløsning af svovlsuurt Kobberilte (Blaa Vitriol, Blaasteen) af samme Styrke som anvendes til Løbsning af Hvede; c) at lægge dem i let, vel afgravet, helst drainet Jord; d) at anvende uorganisk Compostgjødning istedetfor den tidligere brugte Staldgjødning.

Til Slutning vil jeg foreslaae, at følgende simple Fremgangsmaade i Vinter blev prøvet ved Opbevaringen af Kartofler. Ruler dannes som sædvanlig, men i Midten af hver lægges en Deel ulødstet Kalk, ikke i umiddelbar Berørelse med Knoldene, men indesluttet i en eller anden aaben Ting, f. Ex. en gammel Bidiekurv, og denne maa saavel dækkes som omgives af et tykt Lag Halm eller Hø. Paa denne Maade ville Knoldene holdes tørre, og en af de vigtigste Aarsager til at de forværres være fjernet, da Luftens Fugtighed meget paakyster Forraabnelse. Saasuart Kalken er lødstet, bør den ombyttes med frisk, og den gamle kan da anvendes som Gjødning. Det maa vel erindres, at den her beskrevne Fremgangsmaade let kan prøves og, selv om den indføres i det Store, vil den dog kun koste lidt; den vil aldrig kunne virke skadeligt og jeg betvivler ikke dens gavnlige Følger.